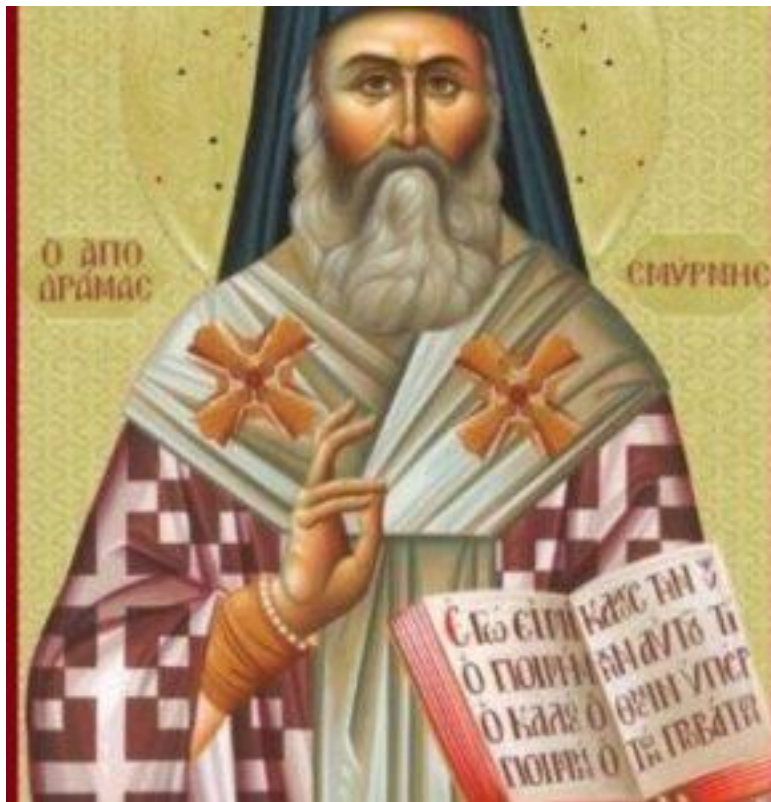

Χριστιανοί Άγιοι και Μάρτυρες της Μικράς Ασίας.

Γράφει ο Κωνσταντίνος Χολέβας.

(Άπό τόν Άγιο Πολύκαρπο στον Άγιο Χρυσόστομο Σμύρνης).

Οι Χριστιανικές καταβολές τῆς Μικρασιατικῆς γῆς ἀποδεικνύονται ἀπό τά ὀνόματα τῶν 7 Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου (Ἐφεσος, Σμύρνη, Πέργαμος, Λαοδικεΐα, Σάρδεις, Φιλαδέλφεια, Θυάτειρα) καί ἀπό τήν ἵδρυση χριστιανικῶν κοινοτήτων ἀπό τόν ἴδιο τόν Ἀπόστολο Παῦλο. Μεγάλες Οἰκουμενικές Σύνοδοι ἔλαβαν χώρα στήν Μικρασιατική γῆ καί συγκεκριμένα τό 325 μ.Χ. στή Νίκαια, τό 451 μ.Χ. στήν Χαλκηδόνα.

Τήν γῆ αὐτή ἀγίασαν μέ τό αἷμα τους ἤ μέ τόν ὀσιακό βίο τους καί τήν διδασκαλία τους μεγάλες μορφές τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας. Ἦδη ἀπό τόν 2ο μ.Χ. αἰῶνα ἡ ἑλληνοκατοικημένη Μικρά Ἀσία γίνεται τόπος μαρτυρίου γιά πολλούς Χριστιανούς, πού κατεδιώκοντο ἀπό τήν εἰδωλολατρική Ρωμαϊκή ἐξουσία. Κορυφαῖος μεταξύ αὐτῶν ὁ Ἅγιος Πολύκαρπος, Ἐπίσκοπος Σμύρνης, τοῦ ὁποῦ τοῦ μαρτύριο τοποθετεῖται μεταξύ τοῦ 156 μ.Χ. καί τοῦ 168 μ.Χ. Ἀπό τόν 3ο Τόμο τῆς Βιβλιοθήκης Ἑλλήνων Πατέρων καί Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων (ΒΕΠΕΣ) καταγράφουμε τίς τελευταῖες στιγμές του: Ὁχλος

άντιχρίστων ώρύεται τήν ώρα, πού δικάζει τόν Άγιο ό Άνθύπατος Στάτιος Κοδράτος. Ζητοϋν τήν θανάτωση τοϋ Πολυκάρπου.

Τήν στιγμή εκείνη φωνή Κυρίου άκούεται από τόν οϋρανό και έν-
θαρρύνει τόν υπερήλικα Έπίσκοπο. «Ίσχυε, Πολυκαρπε και άνδρίζου». Ό
Άνθύπατος τοϋ ζητεϊ νά άπαρνηθει τόν Χριστό, για νά σώσει τήν ζωή του. Και
ό «πάνυ γηραλέος» Έπίσκοπος τοϋ άπαντᾶ: «Όγδοήκοντα και έξ έτη δουλεύω
αϋτῶ και οϋδέν μέ ήδίκησεν, και πῶς δύναμαι βλασφημησαι τόν Βασιλέα
μου, τόν σώσαντά με». Ό Άνθύπατος τόν φοβερίζει ότι θά τόν ρίξει στήν
φωτιά. Ήρεμος ό Άγιος άπαντᾶ:

«Μέ φοβερίζεις μέ τή φωτιά, πού άνάβει για μιά στιγμή και σβήνει. Δέν
ξέρεις τήν φωτιά τής μέλλουσας κρίσης και τής αιωνίου κολάσεως, πού
περιμένει τούς άσεβεϊς. Κάνε αϋτό πού θέλεις! Μή άργεϊς!». Ό Άνθύπατος
έξοργισμένος από τήν θαρραλέα άπάντηση τοϋ Πολυκάρπου προστάζει τόν
κήρυκα και εκείνος έρεθίζει τά πλήθη, πού ξεχύνονται, μαζεύουν ξύλα,
άνάβουν φωτιά. Δένουν τά χέρια τοϋ σεβασμίου γέροντος και τόν ρίχνουν στή
πυρά. Τότε γίνεται τό θαϋμα! Οί φλόγες τής φωτιᾶς κάνουν καμπύλες,
παρακάμπτουν τό σῶμα τοϋ Πολυκάρπου. Ό Άνθύπατος άπορει, φοβᾶται.
Καταλαβαίνει τήν μεγάλη προσβολή, πού τόν περιμένει και διατάσσει τούς
στρατιῶτες νά τρυπήσουν μέ τά ξίφη τους τό σῶμα τοϋ Άγίου. Από τό αίμα
του σβήνει ή φωτιά. Άλλά ή ψυχή τοϋ Άγίου ήδη έχει άνέβει στόν οϋρανό. Και
τό νεκρό σῶμα, όμως, τό φοβοϋνται οι ειδωλολάτρες. Γι' αϋτό ό Άνθύπατος
προ στάζει νά τό κάψουν. Κάποιοι θαρραλέοι Χριστιανοί έτρεξαν και πρό
λαβαν νά συλλέξουν μερικά από τά λείψανα τοϋ Άγίου, τά όποϊα δια σώζονται
μέχρι σήμερα και θαυματουργοϋν. Ή Έκκλησία μας τιμᾶ τήν μνήμη του στίς
23 Φεβρουαρίου.

Μικρά Άσία εϊναι και ό Πόντος. Γι' αϋτό αξίζει νά στρέψουμε τό νοϋ μας
στήν ιερά μνήμη τοϋ Άγίου Εϋγενίου τοϋ Τραπεζουντίου, ό όποϊος έμαρ-
τύρησε στίς 21 Ίανουαρίου 292 μέ διαταγή τοϋ τοπικοϋ ᾶρχοντος Λυσία. Ή
τιμή του καθιερώθηκε επί τῶν Αϋτοκρατόρων Μεγάλων Κομνηνῶν και
έτιμᾶτο στήν Τραπεζοϋντα, ὅπως έτιμᾶτο και ό Άγιος Δημήτριος στήν Θεσ-
σαλονίκη. Ό Ί. Ναός του στόν όμώνυμο λόφο έξω από τά τείχη περιείχε τό
σπήλαιο, ὅπου συνελήφθη από τούς δημίους του. Τό σπήλαιο άνεκαλύφθη
στούς νεωτέρους χρόνους (1898) από τόν λόγιο εκπαιδευτικό Ματθαϊο Παρα-
νίκα μέσα σέ καπνοχώραφα. Τά χαριτόβρυτα ιαματικά Λείψανά του προσε-

κυνούντο από τόν λαό, αλλά και από εύσεβεις αυτοκράτορες, όπως ο Βασίλειος Β΄. Τό μαρτύριο τοῦ Ἁγίου Εὐγενίου ἔγραψε τόν ΙΑ΄ αἰῶνα ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος μαζί μέ τό μαρτύριο τῶν Ἁγίων Κανιδίου, Οὐαλεριανοῦ καί Ἀκύλα, οἱ ὁποῖοι ἀποκεφαλίσθηκαν τήν ἴδια ἡμέρα μέ τόν Εὐγένιο.

Κάθε Μάρτιο μέσα σέ τέσσερις ἡμέρες τιμοῦμε τή μνήμη πολλῶν Μικρασιατῶν μαρτύρων. Στίς 9 Μαρτίου τιμοῦμε τούς 40 μάρτυρες τῆς Σεβαστείας, πού θανατώθηκαν μέσα στά παγωμένα νερά τῆς λίμνης ἐπί αυτοκράτορος Λικινίου. Ὅμως στίς 6 Μαρτίου τιμοῦμε τούς 42 μάρτυρες τούς ἐν Ἀμορίῳ. Θά μείνουμε λίγο περισσότερο στήν ἱστορία τους, διότι ἀποτελεῖ τό προοίμιο τῶν νεομαρτύρων τῆς Τουρκοκρατίας. Δέν θανατώθηκαν ἀπό Ρωμαίους εἰδωλολάτρες, ἀλλά ἀπό Ἄραβες Μουσουλμάνους τό 845 μ.Χ. Ἦσαν ἀξιωματικοί τοῦ Βυζαντινοῦ στρατοῦ στήν πόλη Ἀμόριο, ἡ ὁποία ὑπῆρξε καί γενέτειρα Βυζαντινῶν αυτοκρατόρων. Τό 838 οἱ Σαρακηνοί Ἄραβες κατέλαβαν τήν πόλη κι ἔσφαξαν 4.000 Χριστιανούς. Οἱ 42 ἀξιωματικοί κρατήθηκαν ἐπί 7 χρόνια στή φυλακή καί ἐπιέζοντο συνεχῶς νά ἀλλαξοπιστήσουν.

Ὅπως μᾶς διηγεῖται τό κείμενο τοῦ μοναχοῦ Εὐωδίου οἱ 42 φυλακισμένοι ἔψαλλαν συνεχῶς τόν Ψαλμό τοῦ Δαυίδ «οὐ μή ἀποστῶμεν ἀπό σοῦ, ἀλλ' ἔνεκέν σου θανατούμεθα ὅλην τήν ἡμέραν». Οἱ φύλακες τούς ἐχλεύαζαν λέγοντας ὅτι τήν ἐποχή ἐκείνη μία γυναίκα κυβερνοῦσε τό Βυζάντιο: «Γυνη γάρ τῆς Ρωμανίας σήμερον βασιλεύει».

Παρά τίς πιέσεις οἱ στρατιωτικοί αὐτοί ἔμειναν πιστοί καί στήν Πίστη καί στήν Πατρίδα καί τελικῶς θανατώθηκαν ἀπό τούς ἀλλόθρησκους κατακτητές τῆς πόλεως. Ὁ προαναφερθεῖς Εὐώδιος τούς ὀνομάζει «τρισαριστεῖς», δηλαδή ἀριστεύσαντες τρεῖς φορές. Πρῶτον διότι δέν προσεχώρησαν στήν εἰκονομαχία, δεύτερον διότι ἔμειναν πιστοί στόν Χριστό καί τρίτον διότι δέν πρόδωσαν τήν Πατρίδα τους.

Βλέπουμε ἤδη τήν ἐποχή ἐκείνη νά διαμορφώνεται ἡ σταθερή ἑλληνορθόδοξη ἀντίληψη ὅτι ὅποιος ἐγκαταλείπει τήν Ὁρθοδοξία –ἐκουσίως ἢ διά τῆς βίας— χάνεται καί γιά τόν Ἑλληνισμό. Μία ἀντίληψη, πού ἔγινε πλέον βίωμα καί συνείδηση στούς Ρωμηούς ἐπί Τουρκοκρατίας σέ ὅλα τά ὑπόδουλα ἑλληνικά ἐδάφη καί περισσότερο στήν Μικρά Ἀσία.

Κεντρική θέση, κυριολεκτικά και μεταφορικά, στην Μικρασιατική γεωγραφία και ιστορία κατέχει η Καππαδοκία. Έκεῖ γεννήθηκαν ἢ ἔδρασαν σπουδαῖες μορφές τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἡ Ἁγία Νίνα, πού ἐκχριστιάνισε τήν Γεωργία τοῦ Καυκάσου, ὁ Ἅγιος Θεοδόσιος ὁ Κοινοβιάρχης, ὁ Ἅγιος Γεώργιος ὁ Τροπαιοφόρος, ὁ ὁποῖος γεννήθηκε στήν Καππαδοκία καί μαρτύρησε στά τέλη τοῦ 3ου αἰῶνος μ.Χ. στήν Παλαιστίνη, ἡ Ἁγία Εἰρήνη Χρυσοβαλάντου, ὁ Ἅγιος Ἀμφιλόχιος Ἰκονίου, ὁ Ἅγιος Βλάσιος, ὁ Ἅγιος Ζήνων καί πολλοί ἄλλοι. Ἀπό τόν 7ο αἰῶνα μ.Χ. ἡ Καππαδοκία καθίσταται μεγάλο κέντρο μοναχισμοῦ καί ἀσκήσεως. Στήν κοιλάδα τῶν Κοράμων —σημερινό Γκιόρεμε— βλέπει ὁ σύγχρονος ἐπισκέπτης τίς τρύπες καί τίς σπηλιές, πού προσ ἔφερε ἡ ιδιόμορφη γεωλογική διαμόρφωση γιά τήν ἀσφαλῆ ἐγκαταβίωση τῶν Ὁρθοδόξων ἀσκητῶν. Γιά τό ἑλληνορθόδοξο Βυζαντινὸ Κράτος, τήν Ρωμανία, ὅπως τό ἀναφέρουν τά κείμενα τῆς ἐποχῆς, ἡ Καππαδοκία ἦταν ἀκριτική, μεθοριακή, περιοχὴ καί ἐπὶ αἰῶνες δεχόταν τά πρῶτα κύματα τῶν Ἀραβικῶν ἐπιθέσεων.

Ἐκεῖ γεννήθηκε ὁ θρύλος τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα καί ὁ κύκλος τῆς ἀκριτικῆς ἐπικῆς ποιήσεως. Ἡ κορυφαία πάντως στιγμή τῆς Καππαδοκίας ἦταν ὁ Δ΄ αἰῶνας, ὅταν γεννήθηκαν καί ἀνδρώθηκαν ἐκεῖ τρεῖς διακεκριμένοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ Μέγας Βασίλειος, Ἐπίσκοπος Καισαρείας, ὁ ἀδελφός του Γρηγόριος, Ἐπίσκοπος Νύσσης, καί ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἀπὸ τήν Ναζιανζό, πού ἀνεδείχθη Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως. Σήμερα οἱ μελετητές τοῦ συγγραφικοῦ ἔργου τους τούς θεωροῦν, μαζί μέ τόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο, πού γεννήθηκε στήν Ἀντιόχεια τῆς τότε ἑλληνιστικῆς Συρίας, ὡς τούς Χριστιανούς Πατέρες, οἱ ὁποῖοι τόνισαν τήν ἀξία τῆς ἑλληνικῆς παιδείας καί βοήθησαν στήν δημιουργική συνάντηση Χριστιανισμοῦ καί Ἑλληνισμοῦ. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ προτροπὴ τοῦ Βασιλείου στοὺς νέους νά μελετοῦν τά ἀρχαῖα κείμενα, ὅπως ἀναλύεται στήν ἐπιστολὴ του «Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων».

Στὴ Μικρασιατικὴ γῆ ἔδρασε ὁ Ἅγιος Ἰωάννης Γ΄ Δούκας Βατάτζης ὁ Ἐλεήμων, ὁ ἐκ Διδυμοτείχου. Διαδέχθηκε στὸν θρόνο τοῦ Βυζαντινοῦ Αὐτοκράτορος τόν πεθερό του Θεόδωρο Α΄ Λάσκαρι, ὅταν ὁ κανονικὸς Πατριάρχης καί ὁ νόμιμος Αὐτοκράτωρ εἶχαν μεταφερθεῖ στὴ Νίκαια τῆς Μικρασιατικῆς Βιθυνίας. Ἦταν ἡ ἐποχὴ τῶν Σταυροφοριῶν καί ἡ Κωνσταντινούπολη εἶχε καταληφθεῖ (1204-1261) ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες τῆς Δ΄ Σταυροφορίας. Ὁ

Βατάτζης κυβέρνησε μέ σύνεση, πατριωτισμό και φιλανθρωπία από τό 1222 ἔως τό 1254. Ἐτάφη στή Μονή Σωσάνδρων κοντά στό Νύμφαιο τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Οἱ κάτοικοι τῆς μικρασιατικῆς Μαγνησίας τόν τιμοῦσαν ὡς Ἅγιο μέχρι και τήν καταστροφή τοῦ 1922.

Αὐτή τήν παράδοση τῆς Ἑλληνορθόδοξης παιδείας διετήρησε ἡ Μικρά Ἀσία καί μέχρι τήν καταστροφή τοῦ 1922. Εἶναι χαρακτηριστική ἡ σύσταση τοῦ τότε Μητροπολίτου Σμύρνης και μετέπειτα Ἀγίου καί Ἐθνομάρτυρος Πατριάρχου Κων/πόλεως Γρηγορίου Ε΄, ὁ ὁποῖος ἔγραφε τό 1819 πρός τά σχολεῖα τῆς Σμύρνης: «Οἱ διδάσκαλοι νά ἀναδεικνύωσιν τούς μαθητιῶντας Χριστιανούς ἑλληνίζοντας τάς φράσεις καί Ἑλληνας χριστιανίζοντας τά δόγματα, τά ἦθη καί τούς τρόπους». Μέ αὐτό τό ἐκπαιδευτικό ἰδεῶδες, Ἑλληνική γλῶσσα καί γραμματεία, Χριστιανική Πίστη καί ἠθική, ἐπιβιώσαμε ἐπί αἰῶνες κάτω ἀπό ποικίλες δουλεῖες. Μήπως σήμερα πού εἴμαστε ἐθνικῶς ἐλεύθεροι κινδυνεύουμε νά χάσουμε τήν ταυτότητά μας ἀπεμπολῶντας τήν Ἑλληνορθόδοξη παράδοση στό ὄνομα ἀμφιβόλων καί ξενόφερτων δῆθεν «προοδευτισμῶν»;

Ὁ Μικρασιατικός Ἑλληνισμός διετήρησε τήν ταυτότητά του μέσω τῆς Ἐκκλησίας του. Στήν Καππαδοκία ἐπί Τουρκοκρατίας 18 ἑλληνικά χωριά γύρω ἀπό τά Φάρασα ἀναγκάσθηκαν νά τουρκοφωνήσουν, ἀλλά ἀποφάσισαν νά κρατήσουν τήν Ὁρθόδοξη Πίστη. Μιλοῦσαν τουρκικά, ξέχασαν τά ἑλληνικά, καί ἡ μόνη τους ἐπαφή μέ τήν γλῶσσα τῶν πατέρων τους ἦταν ἐπί αἰῶνες ἡ Θεία Λειτουργία, ἡ ὁποία ἐτελεῖτο στά ἑλληνικά. Οἱ Ὁρθόδοξοι τουρκόφωνοι Καππαδόκες, γνωστοί καί ὡς караμανλήδες, διέσωσαν τήν ἐθνική τους συνείδηση χάρις στήν Ὁρθοδοξία.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος ἐκ Φαράσων, ὁ Χατζη-εφέντης ὅπως τόν ἔλεγαν, ὁ ὁποῖος ἐκοιμήθη τό 1924, σαράντα ἡμέρες μετά τήν ἀναγκαστική μετακίνησή του στήν Ἑλλάδα.

Τήν χορεία τῶν Ἀγίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας συμπληρώνουν οἱ Ἐθνοἱερομάρτυρες Ἐπίσκοποι, πού μαρτύρησαν τό 1922 ἀρνούμενοι νά ἐγκαταλείψουν τό ποιμνίό τους. Δηλαδή ὁ Σμύρνης Χρυσόστομος, ὁ Κυδωνιῶν Γρηγόριος, ὁ Μοσχονησίων Ἀμβρόσιος, ὁ Ἴκονίου Προκόπιος καί ὁ Ζήλων Εὐθύμιος, ὁ ἥρωας τοῦ Ποντιακοῦ ἀγῶνος.

Ἐμεῖς σήμερα πρέπει μέ κάθε εὐκαιρία νά τιμοῦμε τούς Ἁγίους καί τήν Ἑλληνορθόδοξη παράδοση τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί τοῦ Πόντου. Δηλώνουμε δέ

πρός κάθε κατεύθυνση ότι επιθυμούμε τήν ειρήνη μέ τούς γείτονες, όχι όμως είς βάρος τής ιστορικής αληθείας. Ζητούμε τήν πλήρη αναγνώριση τής Μικρασιατικής καί Ποντιακής Γενοκτονίας καί τραγουδοῦμε τόν ποντιακό θρῆνο τής Ἀλώσεως, πού μᾶς διδάσκει ὅτι: «Ἡ Ρωμανία κι ἄν πέρασε, ἀνθεῖ καί φέρει κι ἄλλο».

Άρθρο στην ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ Σεπτεμβρίου 2020

Πηγή : <http://www.antibaro.gr/>